

**SUVARMA SİSTEMİNDƏ SU ANBARLARININ YERİ VƏ
KƏND TƏSƏRRÜFATININ İNKİŞAFINA TƏSİRİ****V. R. RZAYEV
AKTN KTİETİ**

Məqalədə ölkəmizdə olan su anbarlarının mövcud vəziyyətindən, onların kənd təsərrüfatının inkişafında və enerji istehsalındakı müsbət təsirindən bəhs edilir. Bununla yanaşı su anbarlarının inkişafında mövcud olan problemlərin aradan qaldırılmasına dair müvafiq təkliflər verilir.

Açar sözlər: kənd təsərrüfatı, suvarma, meliorasiya-irrigasiya, torpaq, məhsul istehsalı, enerji, əkinçilik, tələbat, daxili sular, su anbarları.

Azərbaycan inkişaf səviyyəsinə, təbii coğrafi mövqeyinə, iqlim şəraitinə görə demək olar ki, hər növ meyvə ağaclarının, kənd təsərrüfatı bitkilərinin yetişdirilməsi mümkün olan, regionun güclü aqrar-sənaye dövlətidir. Keçmiş ittifaq dövründə də ölkəmiz kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı sahəsində bölgənin potensial imkanları yüksək olan respublikası idi. Buna baxmayaraq respublikamızda aqrar sahənin inkişafına maneə olan əsas problemlərdən biri də suvarma sisteminin lazımı səviyyədə olmaması idi. Quraqlıq iqlim şəraitinin təsiri altında olan ölkəmizin torpaq sahələrində suvarma işlərini həyata keçirmədən kənd təsərrüfatı bitkilərinin inkişafına və məhsulların lazımı səviyyədə istehsalına nail olmaq mümkün deyil. Lakin unutmamaq olmasın ki, ölkəmizin təbii şəraitinə, coğrafi mövqeyinə görə su ehtiyatları ərazilərdə lazımı miqdarda və tələbatə uyğun paylanmamışdır. Müxtəlif bitkiçilik məhsullarının inkişafı üçün münbit şərait olsa da, su ehtiyatlarının əlverişli paylanmaması, suarmada mövcud olan çətinliklər, vegetasiya üçün münasib vaxtda və miqdarda suyun olmaması kənd təsərrüfatının inkişafına problemlər yaradır. Respublikamızın 8655,5 min hektar ümumi torpaq sahəsinin 4534,6 min hektarını və ya 52,4%-ini kənd təsərrüfatına yararlı torpaq sahələri təşkil edir. Ümumi ərazinin 1438,8 min hektarı və ya 16,6%-i, kənd təsərrüfatına yararlı torpaqların isə 1291,1 min hektarı və ya 28,5%-i suvarılan torpaqlardan ibarətdir. Ümumi torpaq sahələrinin 19,9%-i, suvarılan torpaq sahələrinin 77,6%-i əkin sahələrinə yararlıdır. Ümumi əkin sahələrinin isə 64,8%-i suvarılan torpaqlardan ibarətdir. Ümumi torpaq sahələrinin cəmi 19,9%-ini əkin sahələri təşkil etsə də pambıq, tütün, şəkər çuğunduru kimi texniki bitkilərin və tərəvəz bitkilərinin hamısı, digər bitkilərin isə 85-90%-i suvarılan torpaqlarda əkilir. Bitkiçilik məhsullarının 90-95%-i suvarılan torpaq sahələrində yetişdirilir. Eyni zamanda 116 min hektardan çox müxtəlif çoxillik əkmələr də suvarma yolu ilə becərilir.

Araşdırmalar təsdiq edir ki, hələ e.ə.VII-VI minilliklərdə Misirdə Nil çayı sahillərində suvarma

işlərinə başlanılmış, sonradan inkişaf edərək hər yərə yayılmışdır. Azərbaycanın əzəli, qədim torpağı olan Urmiya gölü ətrafında e.ə.II-I minilliklərə aid olan suvarma kanallarının tapılması bu torpaqlarda yaşayan insanların köklü mədəniyyətə malik olduqlarını göstərməklə yanaşı, öz yaşayışları üçün lazım olan qidaları əldə etməklə bitkiləri suvararaq əldə etdiklərini sübut etmiş olur. Eyni zamanda bu insanların həmin ərazidə çox qədim dövrlərdən məskunlaşdığını təsdiq etməklə yanaşı, burada yaşayan xalqların tarixi keçmişi olan əkinçilik mədəniyyətinə malik olduqlarının təzahürüdür.

Ölkəmizdə quru və isti iqlim üstünlük təşkil etdiyindən kənd təsərrüfatının inkişafı əkinçilik üçün nəzərdə tutulan torpaqların suvarma su ilə təminatı vəziyyətinə əsaslanır. Hər cür məhsul yetişdirmək mümkün olan ölkəmizdə suvarılma aparılmadan bu məhsulları yetişdirmək imkan xaricindədir. Kənd təsərrüfatına yararlı torpaqlar ümumi ərazinin 52,4%-ini təşkil etsə də, suvarılan ərazilərin yalnız 28,5%-i bu torpaqlardan ibarətdir. Suvarılan torpaqların kənd təsərrüfatına yararlı torpaqların 1/3-dən az hissəsini təşkil etməsi onu göstərir ki, hələ respublikamızda bitkiçilik məhsullarının istehsalı üçün kifayət qədər torpaq sahələri vardır ki, onların keyfiyyət tərkibinin yaxşılaşdırılmasına, meliorasiya-irrigasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsinə ciddi ehtiyac vardır. Azərbaycan Respublikasında istər keçmiş ittifaq məkanında olduğu dövrdə, istərsə də müstəqillik dövründə meliorasiya-irrigasiya sahəsində böyük işlər görülsə də, hələ suvarma sistemləri kənd təsərrüfatına yararlı torpaqları kifayət qədər əhatə etməmişdir. Hazırkı dövrdə də yeni torpaq sahələrinin bitkiçilik məhsullarının istehsalı üçün istifadə məqsədi ilə müasir suvarma sistemlərinin yaradılması işləri davam etdirilir. Əhalinin və sənayenin artmaqda olan tələbatının ödənilməsi üçün bu sahədə dövlətin qayğısına ciddi ehtiyac vardır. Kənd təsərrüfatı məhsullarının yüksək inkişafına nail olmaq üçün meliorasiya-irrigasiya sahəsində dövlət səviyyəsində əsaslı kapital qoyuluşu zəruridir. İsti və quru iqlim şəraitində yetişdirməli olduğumuz bitkilərdən yüksək keyfiyyətdə və bol məhsul əldə etmək üçün suvarmanın

əsas amillərdən biri olduğu məlumdur. Ona görə ki, bitkilərin vegetativ inkişaf mərhələsində suvarma işləri aparılmadan torpaqlarımızın çox hissəsində əkilmiş bitkilər məhv olub sıradan çıxır. Deməli, suvarma olmadan kənd təsərrüfatının inkişafı haqqında danışmaq mənasızdır. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Coğrafiya İnstitutunun direktoru, akademik R.Məmmədov müsahibələrinin birində bildirmişdir ki, iqlim dəyişiklikləri getdikcə intensivləşir. Bu intensivləşmə xüsusən quraq ərazilərdə özünü göstərir. Azərbaycanın isə 60%-i quraq (arid) ərazidir. Yağının miqdarı getdikcə azalır ki, bu da suyun miqdarının azalmasına səbəb olur. Bu amil ölkəmizin ərazisində özünü göstərməkdədir. Görkəmli alimin fikrincə Azərbaycanda hər nəfərə düşən su ehtiyatı Gürcüstanda olduğundan 7 dəfə azdır. Lakin mövcud su ehtiyatlarından səmərəli istifadə etsək kənd təsərrüfatı ilə yanaşı, digər sahələri də kifayət qədər su ilə təmin etmək olar. (4) Ölkəmizdə su ehtiyatlarına çayların, göllərin, subartezian quyularının, kəhrizlərin və təbii bulaqların suları daxildir. Düşən yağının miqdarından asılı olaraq mövcud su ehtiyatları artıb-azala bilər. Coğrafi şəraitə görə su ehtiyatlarının 70%-i sərhədlərdən kənarda, 30%-i isə ölkə ərazisində formalaşır. Yağının miqdarının çox hissəsi ilin yaz fəslinin ilk, payız fəslinin isə son aylarında düşdüyündənkənd təsərrüfatı bitkilərinin suya tələbatı olduğu dövrlərdə su qıtlığı yaranır. Bitkilər lazımı miqdarda su almadıqları üçün kifayət qədər məhsul vermirlər. Çaylar tənzimlənmədiyinə görə su ehtiyatlarından səmərəli istifadə etmək mümkün olmur, suya ciddi ehtiyac olmayan, çayların çoxsulu vaxtlarında su istifadə edilmədən axıb dənizə qarışır. Bu isə kənd təsərrüfatının inkişafına mənfi təsirini göstərmiş olur. Yaranmış problemi aradan qaldırmaq, əkilmiş bitkilərdən daha çox məhsul əldə etmək, suvarma işini mütəşəkkil təşkil etmək, çayların nizamlanmasını təmin etmək məqsədi ilə onların üzərində su anbarlarının yaradılmasına başlanılmışdır. Su anbarları çayların məcralarında və məcralardan kənarda, boş torpaqlarda yaradılır. Məcradan kənarda yaradılan su anbarlarının qidalanması çaylardan çəkilmiş kanallarla həyata keçirilir. Yaradılmış su anbarları kənd təsərrüfatının inkişafına, enerji sahəsinin yaradılmasına əsas olmaqla insanların həyat şəraitinin yüksəlməsinə xidmət etmiş olsada, özünün mənfi təsirlərini də göstərmiş olur. Belə ki, yaradılmış su anbarlarının altında böyük torpaq sahələri, meşələr qalır. Eyni zamanda su anbarlarının yerləşdiyi ərazinin kənarlarında, xüsusilə də aşağı hissəsində olan torpaq sahələri sızqı sular hesabına qurut suları səthə yaxınlaşaraq ya bataqlıqlara çevrilməklə və ya şoranlaşmaqla sıradan çıxmış olur. Lakin torpaqlar sıradan çıxmış olsa da, su anbarlarının ölkəmizin iqtisadiyyatına verdiyi səmərə daha böyükdür. Beləliklə, suvarma işləri olmadan əhalini ərzaqla təmin etmək mümkün olmadığı kimi, enerjisiz ölkənin gələcək inkişafı haqqında düşünmək belə mənasızdır.

Deməli, su anbarlarının yaradılması həyatın zərurətidir, bunsuz ölkənin iqtisadi inkişafına nail olmaq mümkün deyil.

Respublikamızda 395 km² ərazini əhatə edən 450 göl vardır. Kür-Araz ovalığında yerləşən Sarısu (59,1 mln.m³), Hacıqabul (12,1 mln.m³), Ağgöl (44,7 mln.m³), Şabran rayonunda yerləşən Ağzıbirçala (10,0 mln.m³), Kürəkçay hövzəsində yerləşən) Göygöl (24,0 mln.m³), Abşeron yarımadasında yerləşən Böyük-Şor (27,5 mln.m³), Gürcüstanla sərhəddə yerləşən Candargöl (51,1 mln.m³), Qarabağ yaylasında yerləşən Böyük Alagöl (24,3 mln.m³), Həkarıçay hövzəsində yerləşən Aşıq-Qara (10,2 mln.m³) gölləri digərlərindən həm sahəsinə, həm də həcminə görə fərqlənilirlər. Naxçıvançayı hövzəsində Adılağa (Edlağa) (2,5 mln.m³) gölü olmuşdur ki, Araz su anbarı tikilən zaman həmin anbarın əhatə etdiyi əraziyə toplana suyun altında qalmışdır. Göllərin bəziləri şirin sulu olduğundan suvarmada və digər sahələrdə istifadə olunurlar. Dağ gölləri əsasən şirin sulu olmaqla, quraqlıq aylarda çayların qidalanması üçün istifadə olunurlar. Bir sıra göllər isə duzlu göllər olmaqla kimyəvi maddələrin istehsalında və müalicə məqsədi ilə istifadə olunurlar.

Ölkəmizin iqtisadiyyatında, kənd təsərrüfatının inkişafında, ekoloji mühitin yaxşılaşmasında, iqlimin mülayimləşməsində önəmli rolu olan 140-dan çox su anbarı tikilib istifadəyə verilmişdir. Ümumi həcmi 1 mln.m³-dən çox olan 62 su anbarı mövcuddur. Su anbarlarının tikintisi nəinki kənd təsərrüfatı bitkilərinin suvarılmasında, insanların yaşaması üçün lazım olan enerjinin istehsalında, respublikanın əhalisinin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsində önəmli rol oynayan balıq məhsullarının yetisdirilməsində, eyni zamanda çayların tənzimlənməsi və əhaliyə faciələr törədə biləcək daşqınların qarşısının alınmasında müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Su anbarlarının ümumi su tutumu 21,5 mlrd.m³-dən çox təşkil edir. Digər su anbarlarının hər birinin tutumu 1 mln.m³-dən az olmaqla, ümumi həcmi 60 mln.m³-ə çatır. Respublikamızda ilk dəfə 1950-ci ildə Qəbələ rayonunun ərazisində yerləşən, Vəndamçay və Dəmiraparancay çaylarından qidalanan, tutumu 18,2 mln.m³ olan məcradan kənar Nohur-Qışlaq, Füzuli rayonunun ərazisində tikilmiş, 2,1 mln.m³ həcmində Köndələnçay-2 su anbarları istifadəyə verilmişdir. 1951-ci ildə İsmayıllı rayonu ərazisində Ax-ox çayından su götürən, tutumu 3,6 mln.m³ olan məcradan kənar Aşıq Bayramlı, Naxçıvan MR-nın Şahbuz rayonundakı yağış, qar, bulaq suyu ilə qidalanan, quraqlıq aylarında Naxçıvan çayını su ilə təmin edən, tutumu 1,6 mln.m³ olan Batabat 0 və tutumu 1,2 mln.m³ Batabat 1 su anbarları tikilib istifadəyə verilmişdir.

Ölkəmizdə həcminə və sahəsinə görə ən böyük su anbarı olan Mingəçevir su anbarı 1953-cü ildə istifadəyə verilmişdir. Bu su anbarının ümumi tutumu 15,73 mln.m³, sahəsi 605 km²-dir. Su anbarının uzunluğu 70 km, eni 18 km-dək çatır. Hündürlüyü 80

metrə çatan bəndin uzunluğu 1550 metr, su anbarının dərinliyi 75 metrə çatır. Hazırkı dövrə qədər anbarın tam doldurulması yalnız çoxsulu illərdə bir neçə dəfə mümkün olmuşdur. Su anbarının tikilməsi həmin ərazidə yeni bir gənclər şəhərinin salınması ilə yanaşı, Kür-Araz ovalığının, Şirvan, Muğan və Qarabağ düzlərinin torpaqlarının müəyyən bir hissəsinin suvarılması məsələlərini də həll etmiş oldu. Bəndin tikilməsi uzun illər daşaraq sahilboyu ərazilərdə yaşayan əhali üçün faciə mənbəyinə çevrilən Kür çayının tənzimlənməsini qismən təmin etdi. Bu problemlərin həlli ilə yanaşı, quraşdırılmış hidroaqrəqatlarla istehsal edilmiş enerji ölkə iqtisadiyyatının inkişafına güclü təkan vermiş oldu. Mingəçevir su anbarından 20 km aşağıda, 1952-ci ildə istifadəyə verilən Varvara su anbarının uzunluğu 13 km, həcmi 62 mln.m³, dərinliyi 8,2 metr təşkil edir. Mingəçevir su anbarından buraxılan suları nizamlamaq və elektrik enerjisi istehsal etmək məqsədi ilə tikilən Varvara su anbarında 16,5 min kvt gücündə olan hidroaqrəqat quraşdırılmışdır.

Ümumiyyətlə, ölkəmizdə həm suvarma, həm də enerji istehsalı məqsədi ilə Mingəçevir və Varvara su anbarları ilə yanaşı Şəmkir, Araz, Yenikənd, Sərsəng və Taxtakörpü su anbarları da istifadəyə verilmişdir. 1971-ci ildə istifadəyə verilmiş, əhatə etdiyi əraziyə görə ikinci böyük sututarı sayılan Araz su anbarı 145 km² sahəni əhatə edir. Ümumi tutumu isə 1350 mln m³, bəndinin hündürlüyü 40 metr, anbarın uzunluğu 52,0 km, eni 6,1 km, orta dərinliyi 18,2 metr təşkil edir. Bu bənd tikildikdən sonra İİR-sı ilə müştərək istifadə edilən Araz su anbarından istehsal edilən enerjiden və tənzimlənən su ehtiyatlarından həm şimal, həm də cənub Azərbaycan məmləkətinin sahilboyu yaşayan əhalisinin enerji ilə və torpaqlarının suvarma suyu ilə təminatı xeyli yaxşılaşmışdır. Bu su anbarı hesabına hər iki tərəfdən 400 min hektar torpaq sahəsi suvarma suyu ilə təchiz edilir. 1982-ci ildə istifadəyə verilmiş, ümumi su tutum 2677 mln m³ olan Şəmkir su anbarı, Kür çayı üzərində tikilən və həcminə görə ölkəmizdə ikinci su anbarıdır. Bu su anbarının sahəsi 115 km², bəndinin hündürlüyü 70 metr təşkil edir. Su anbarı tikildikdən sonra Goranboy, Samux, Şəmkir və Göygöl rayonlarının ərazisinin 46 min hektar torpaq sahəsinin suvarma suyu ilə təmin edilməsi ilə yanaşı, ölkəmizin enerji potensialının güclənməsinə öz töhfəsini verir. Həcminə görə respublikanın üçüncü böyük su anbarı olan Sərsəng dəryaçası Tərtər çayı üzərində yerləşir. Dağlıq Qarabağda yerləşən Sərsəng su anbarının tutumu 565 mln m³, bəndinin hündürlüyü 125 metr təşkil edir ki, bu da ölkəmizdə bəndlərinin hündürlüyünə görə Taxtakörpü su anbarının bəndindən sonra ikincidir. Ümumi tutumuna görə üçüncü yeri tutan, 2013-cü ildə istifadəyə verilmiş Taxtakörpü su anbarının həcmi 270 mln m³, bəndinin hündürlüyü isə 142,5 metr təşkil edir. Bu da təkcə respublikamızda deyil, hündürlüyünə görə Avropanın seçilən torpaq bəndlərindən biridir. Su anbarından eyni zamanda elektrik enerjisi də istehsal

edilir ki, bu da ölkəmizin enerji istehsalına öz töhfəsini vermiş olur. Dördüncü yerdə ümumi tutumu 186 mln m³ olan Ceyranbatan su anbarı 1958-ci ildə Bakı və Sumqayıt şəhərlərini içməli və texniki su ilə təmin etmək üçün inşa edilmişdir. Bu su anbarı şimaldan çəkilən Samur-Abşeron kanalı ilə qidalanır.

Həç bir dövlətçilik tarixi və ənənəsi olmayan, havadarlarının köməyi ilə əzəli dədə-baba torpaqlarımızda XX əsrin əvvəllərində özlərinə dövlət quran mənfur erməni qonşularımız həmin əsrin axırlarında yenidən onlara yaradılmış əlverişli fürsətdən istifadə edərək respublikamızın əlavə olaraq 20%-ə torpaqlarını işğal etmişlər. Dağlıq Qarabağı işğal etməklə Sərsəng su anbarını da işğal altında saxlayırlar. Əsirlikdə inləyən Sərsəng su anbarının Tərtər çayı boyunca və onun ətraf əhatə dairəsində yaşayan yarım milyon əhali mənfur ermənilər tərəfindən mütəmadi olaraq su ilə zəhərli maddələr, partlayıcı qurğular, digər çirkləndirici vasitələr axıtmaqla onları ekoloji və hərbi hücumlara məruz qoyurlar. Bu su anbarının bəndində hər hansı bir qəza törədilsə onun ətrafında yaşayan əhalini böyük fəlakət gözləyir. 25 ildən çox davam edən işğala, bir milyondan artıq qaçqının olmasına, fauna və floranın məhv edilməsinə, regionda əhalinin və təbiətin ekoloji soyqırma məruz qoyulmasına baxmayaraq dünya ictimaiyyəti yaranmış vəziyyətə laqeyd münasibət göstərməkdə davam edir. Bunun nəticəsidir ki, torpaqlarımızın işğal altında saxlanması ilə yanaşı bütün maddi və mənəvi sərvətlərimiz məhv edilmişdir. Tovuz rayonunda yerləşən, işğal zonasına yaxın, istifadə edilməsi mümkün olmayan, 14 mln m³ tutumu olan, 1966-cı ildə istismara verilmiş Axınçaçay, 1964-cü ildə istismara verilmiş, 23 mln m³ həcmi olan, Ağdam rayonunda yerləşən Xaçınçay, Fizuli rayonunda 1981-ci ildə istismara verilmiş, 9,5 mln m³ həcmində olan Aşağı Köndələnçay, 1950-ci ildə istismara verilmiş 2,1 mln m³ həcmində olan Köndələnçay 2, 1964-cü ildə istismara verilmiş, 3,9 mln m³ həcmində olan Köndələnçay 1, Tərtər və Torağacay çaylarından qidalanan, 1974-cü ildə istismara verilmiş, Ağdərə rayonunda yerləşən, tutumu 5,9 mln m³ olan Madagiz, Ağdam rayonunda yerləşən, 1963-cü ildə Qarqarçay üzərində inşa edilmiş, tutumu 1,6 mln m³ olan Ağdamkənd su anbarları uzun müddədir mənfur ermənilərin əsirliyindədir. Yağıntı suları ilə qidalanan, 1954-cü ildə istismara verilmiş, 6,6 mln m³ olan Göy göl su anbarı isə qondarma ermənistanın ərazisində yerləşdiyindən onun fəaliyyətinə ümumiyyətlə nəzarət etmək mümkün deyil. Digər su anbarları da təyinatından asılı olaraq müxtəlif bölgələrdə suvarmada istifadə edilərək kənd təsərrüfatının inkişafında önəmli rol oynayır.

Torpaqların suvarılmasında, ölkə iqtisadiyyatının enerji ilə təmin edilməsində milyardlarla manat vəsait hesabına tikilib istismara verilən su anbarlarının əhəmiyyəti çox böyükdür. Belə ki, su anbarlarının mövcudluğu aşağıdakı zəruri məsələlərin həyata keçirilməsində önəmli rol oynayacaqdır:

- su anbarları əhalinin ərzaq təhlükəsizliyinin həyata keçirilməsində danılmaz rolu olan balıq məhsullarının istehsalının artırılmasında başlıca mənbə hesab edilir;

- kənd təsərrüfatına yararlı torpaqlarından yalnız 28.5 %-nin suvarılan olması onu deməyə əsas verir ki, kənd təsərrüfatının inkişafı üçün suvarmaya ehtiyac duyulan ölkəmizdə bir sıra çaylar hələ də tənzimlənmədiyindən, suyunun əsas hissəsi ilin erkən yaz - payız aylarında istifadəsiz axıb dənizə qarışdığından və kənd təsərrüfatına yararlı torpaqlarından 2/3-nin suvarma suyu ilə təmin edilmədiyindən çayların suyundan səmərəli istifadə etmək məqsədi ilə onların tənzimlənməsinə ehtiyac vardır;

- çayların tənzimlənməsi üçün onların üzərində su anbarlarının yaradılması zəruridir. Bu eyni zamanda

suların çox olan vaxtı çayların daşaraq insanlara və iqtisadiyyata ziyan vurmasının qarşısını almış olar;

- çayların tənzimlənməsi üçün yaradılan su anbarlarının bəndləri üzərində quraşdırılacaq aqreqatlar həmin ərazinin elektrik enerjisi ilə təmin edilməsində önəmli əhəmiyyət kəsb edir. Eyni zamanda bu tədbirlərin həyata keçirilməsi ölkəmizin elektrik enerjisi ixracı sahəsində müvafiq yer tutmasına səbəb ola bilər;

- yeni yaradılacaq su anbarları həmin ərazinin iqliminin mülayimləşməsinə, təbiətinin gözəlləşməsinə və ekologiyasının sağlamlaşmasına müsbət təsir etmiş olacaqdır.

Beləliklə, qeyd edilənlər onu deməyə əsas verir ki, böyük vəsait hesabına başa gələn, ölkə iqtisadiyyatının inkişafında önəmli rol oynayan su anbarlarının yaradılması həyati zərurət olmaqla, tikilməsinə həmişə ehtiyac duyulur.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan Respublikasının "Meliorsiya və İrriqasiya haqqında" Qanunu. Bakı, 1996. 2. Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Kənd Təsərrüfatının İqtisadiyyatı və Təşkili İnstitutunun 50 illik yubileyinə həsr olunmuş "Aqrar iqtisadiyyatın aktual problemləri" mövzusunda Beynəlxalq Elmi-Praktik konfransın materialları. Bakı 2012. 581 s. 3. İbrahimov İ. H. Aqrar sahənin iqtisadiyyatı. NBS "Printing Company" MMC. Bakı, 2016. 655 s. 4. AMEA Coğrafiya İnstitutunun direktoru, akademik R. Məmmədovun müsahibəsi. 5. Ə. Əhmədov və Heydər Əliyev və Azərbaycanın su təsərrüfatı. Bakı, Azərşə, 2003, 216 s

Место водохранилищ в ирригационной системе и влияние на развитие сельского хозяйства

В.Р.Рзаев

В статье рассматривается текущее состояние водоемов в стране, их положительное влияние на развитие сельского хозяйства и производства энергии. Наряду с этим, предлагаются соответствующие решения по устранению существующих проблем развития водохранилищ.

Ключевые слова: сельское хозяйство, орошение, мелиорация-ирригация, земля, производство продукции, энергия, земледелия, спрос, внутренние воды, водоемы.

Place of water reservoirs in irrigation system and impact on the development of agriculture

V.R.Rzayev

The current state of water reservoirs in our country, their positive impact on development of agriculture and energy production are mentioned in the Article. Furthermore, appropriate proposals are submitted to eliminate the existing problems in the development of water reservoirs.

Key words: agriculture, irrigation, melioration-irrigation, soil, production, energy, farming, requirement, internal water, water reservoirs.